

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

6. Handout ke studiu Klasické školy

Adam Smith: Blahobyt národů, vybrané části

SMITH, Adam. *Blahobyt národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. 345 s. Otázky a názory. Kniha LVIII.

Kniha I.

O příčinách zvýšení výrobní síly práce a o řádě, podle něhož jsou její výsledky přirozeně rozdělovány mezi různé třídy lidí.

„Zdá se, že největší zdokonalení výrobních sil práce a zvýšení cviku, obratnosti a rozvahy, s níž jest kdekoli řízena nebo používána, jest výsledkem dělby práce. Výsledkem dělby práce v celkovém zaměstnání společnosti budou snáze pochopeny, budeme-li uvažovati, jakým způsobem se uplatňuje v některých druzích výroby. Obecně se má za to, že je provedena nejdokonaleji v několika zcela nepatrných druzích výroby; ne snad, že je provedena skutečně více v těchto než jiných, důležitějších: ale u těchto podřízených druhů výroby, určených k ukojení malých potřeb malého počtu lidí, celkový počet dělníků nutně musí býti malý; a tito, zaměstnaní v každém z odlišných oborů práce, často mohou býti shromážděni v téže dílně a umístěni současně před oči pozorovatele.“

SMITH, Adam. *Blahobyt národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 7-8. Otázky a názory. Kniha LVIII.

„Vezměme proto příklad velice nepatrné výroby, v níž ale dělba práce byla velmi často pozorována: živnost špendlíkářkou; dělník nevychovaný k tomuto zaměstnání (které dělba práce učinila samostatnou živností), ani neobeznámený s užíváním strojního zařízení, jehož se v něm používá (a k jehož vynalezení pravděpodobně táž dělba práce dala popud), sotva by mohl udělati při největší pílí jeden špendlík denně, a jistě by jich nedovedl udělati dvacet. Jeden muž vytahuje drát, jiný jej narovnává, třetí stříhá, čtvrtý zahrocuje, pátý obrušuje jej nahoře pro nasazení hlavičky; aby se udělala hlavička, je nutno dvou nebo tří odlišných výkonů; nasazovat ji, je zvláštním zaměstnáním; bělení špendlíků je jiným; dokonce je

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

zvláštní živností pro sebe zasazování jich do papíru. Důležité zaměstnání výroby špendlíků je tímto způsobem rozděleno asi na osmnáct rozdílných a odlišných výkonů, jež jsou v některých továrnách jednotlivě prováděny zvláštními dělníky, ačkoli v jiných týž člověk bude někdy vykonávati z nich dva nebo tři.

Viděl jsem malou továrničku tohoto druhu, kde bylo zaměstnáno pouze deset lidí a kde tedy někteří vykonávali dva nebo tři odlišné a rozličné úkony výroby. Ale ačkoli byli velice chudí, a proto pouze prostředně vybaveni nezbytným strojním zařízením, mohli, když se přičinili, udělat společně kolem dvanácti liber špendlíků za den. V jedné libře je více nežli čtyři tisíce špendlíků střední velikosti. Těchto deset osob mohlo tedy společně udělati více než čtyřicet osm tisíc špendlíků denně. Můžeme tedy říci, že každá osoba, vyrábějící desetinu ze čtyřiceti osmi tisíc, dělá čtyřicet osm set špendlíků denně. Ale kdyby pracovali všichni odděleně a nezávisle, a niž by byl kdokoli z nich vychován k tomuto zvláštnímu zaměstnání, jistě by žádný z nich nemohl udělati dvacet, možná ani jeden špendlík za den; to jest, zajisté nikoli dvěstěčtyřicátá, možná ani čtyřtisíceosmistá část toho, co jsou nyní schopni vykonati následkem náležitého rozdělení a spojení svých rozličných úkolů.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 8-10. Otázky a názory. Kniha LVIII.

„Při každém jiném řemesle a výrobě výsledky dělby práce jsou podobné, jako při této velmi nepatrné výrobě; ačkoli u mnohých z nich práce nemůže býti ani tak dalece rozčlankována ani přivedena k tak veliké jednoduchosti úkonů. Dělba práce však, pokud může býti zavedena, působí v každém řemesle úměrný vzrůst výrobních sil práce. Oddělení různých živností a zaměstnání navzájem nastalo pravděpodobně v důsledku této výhody. Toto oddělení jest obyčejně též provedeno nejdokonaleji v oněch krajích, které se těší nejvyvinutějšímu průmyslu a největšímu pokroku; co jest prací jednoho muže v prvotní společnosti, jest obecně prací několika v pokročilé.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 10. Otázky a názory. Kniha LVIII.

Kapitola III.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

O tom, že dělba práce jest omezena rozsahem trhu.

„Jako způsobilost směny umožňuje dělbu práce, tak rozsah dělby musí býti vždy omezen rozsahem této způsobilosti neboli rozsahem trhu. Když jest trh velmi malý, žádná osoba nemůže býti povzbuzena, aby se věnovala úplně jednomu povolání, a to pro nedostatek způsobilosti směňovati celý přebytek výsledku své práce, který přesahuje jeho vlastní spotřebu, za podobnou část výsledku práce jiných lidí, již potřebuje.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 24. Otázky a názory. Kniha LVIII.

Kapitola IV.

O původu užívání peněz.

„Když jest dělba práce všeobecně zavedena, jest to pouze velice malá část lidských potřeb, již může ukojiti výsledek vlastní lidské práce. Člověk ukojuje daleko větší část jich vyměňováním přebytku své vlastní práce, který přesahuje jeho vlastní spotřebu, za přebytky práce jiných lidí, kterých potřebuje. Každý člověk tedy žije směňováním čili stává se do jisté míry obchodníkem a společnost sama vlastně se stává společností obchodní.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 28. Otázky a názory. Kniha LVIII.

Kapitola VII.

O přirozené a tržní ceně zboží.

„V každé společnosti neb okruhu lidí existuje obyčejná neb průměrná výše mezd i zisků v každém z různých zaměstnání práce a kapitálu. Tato výše jest přirozeně řízena částečně všeobecným stavem společnosti, jejím bohatstvím neb chudobou, zda pokračuje, stojí nebo upadá; a částečně zvláštní povahou každého zaměstnání. Podobně jest v každé společnosti

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

nebo okruhu lidí obvyklá nebo průměrná výše renty pozemkové, jež také se řídí částečně přirozenou nebo zlepšenou úrodností tohoto pozemku. Tyto obvyklé nebo průměrné sazby mohou se nazvat přirozenými sazbami mezd, zisku a renty pozemkové, v čase a na místě, kde všeobecně převládají.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 63. Otázky a názory. Kniha LVIII.

„Tržní cena každého jednotlivého zboží jest řízena poměrem mezi množstvím, které jest skutečně přivezeno na trh, a poptávkou těch, kdož jsou ochotni zaplatiti přirozenou cenu zboží, čili celou hodnotu renty pozemkové, práce a zisku, jež musí býti zaplácena, aby tam bylo dané zboží dopraveno. Takoví lidé mohou se nazvat efektivními (skutečnými, účinnými) poptávači a jejich poptávka efektivní (skutečnou, účinnou) poptávkou, neboť stačí, aby uskutečnila zásobení trhu zbožím. Jest rozdílná od absolutní poptávky. Může se říci o velmi chudém člověku, že v jistém smyslu má poptávku po kočárku se šestispřežením; třeba by jej rád měl; ale jeho poptávka není efektivní poptávkou, ježto ono zboží nikdy nemůže být dáno na trh, aby ji uspokojilo.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 65. Otázky a názory. Kniha LVIII.

Kapitola VIII.

O mzdě.

„Výsledek práce tvoří přirozenou odměnu neboli mzdu práce. V původním stavu věcí, který byl před přivlastněním pozemků i nahromaděním kapitálu, celý výsledek práce patří dělníkovi. Nemá ani majitele půdy, ani zaměstnavatele, aby se s ním dělil. Kdyby tento stav trval, mzda práce by se zvětšovala se všemi zdokonaleními její výrobní schopnosti, jichž příčinou jest dělba práce. Všechny věci by se postupně stávaly levnějšími. Byly by vyráběny menším množstvím práce; a ježto zboží, vyrobené stejným množstvím práce, by se v tomto stavu věcí přirozeně vyměňovalo jedno za druhé, bylo by kupováno podobně za výsledek menšího množství.“

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 79. Otázky a názory. Kniha LVIII.

„Jakmile se však země stane soukromým vlastnictvím, majitel půdy požaduje podíl téměř ze všech plodin, které dělník může na ní buď vypěstovati nebo posbírati. Jeho renta tvoří první srážku z výrobku práce, jež jest na půdu vynaložena.“

SMITH, Adam. *Blahobyť národů: vybrané kapitoly*. Přel. Antonín Patočka; překlad přehlédl a úvod napsal Josef Macek. V Praze: Jan Laichter, 1928. Str. 80. Otázky a názory. Kniha LVIII.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

